

2. Собственность и хозяйственный механизм в условиях обновления экономики / Под. ред. С. В. Мочерного. – Львов: Свит, 1993. – 176 с.
3. Мельник Л.Е., Корецкий М.В., Плаксиенко В.Я. Особенности предпринимательства в сельском хозяйстве. – Днепропетровск: ДГАУ, 2003. – С. 18-19.
4. Третьяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування: Навч. посіб. – К.: ЦЗРУ, 2004. – 542 с.
5. Ковда В.А. Почвенный покров, его улучшение, использование и охрана. М.: Наука, 1981. – С. 44
6. Оверчук А.Л. Институциональные проблемы государственного управления землей и недвижимостью: пути решения / Земельный вестник России. – 2002. – №3. – С.8.
7. Урядовий кур'єр. –1999. – 23 січня.

Новоторов А.С. Экономико-правовые аспекты собственности на землю.

Исследуются эволюция представлений об экономико-правовой сущности собственности на землю и ее влияние на характер земельных отношений, дается обоснование направлений их оптимизации.

Ключевые слова: земельные отношения, земельная реформа, формы хозяйствования.

Novotorov A.S. Economic-Legal Aspects of Land Ownership.

Evolution of representations about economic - legal essence of the landed property and its influence on character of ground relations are investigated, the substantiation of directions of their optimization is given.

Key words: ground relations, land reform, forms of managing.

Надійшло 05.12.2008 р.

УДК 339.9(477.74)

Н.О. Кухарська

Організація та розвиток транскордонного співробітництва в єврорегіоні Нижній Дунай

Розглядаються поняття «транскордонне співробітництво» та «єврорегіон». Конкретизовано цілі створення єврорегіону Нижній Дунай. Запропоновано Концепцію програми розвитку транскордонного (прикордонного) співробітництва в рамках єврорегіону Нижній Дунай.

Ключові слова: транскордонне (прикордонне) співробітництво, єврорегіон, прикордонна діяльність, єврорегіон Нижній Дунай, концепція програми розвитку транскордонного співробітництва.

Для забезпечення сталого економічного розвитку регіонів необхідно мати чітку і виважену стратегію їх соціально-економічного розвитку, дієвий набір

© Н.О. Кухарська, 2008.

інструментів реалізації такої стратегії (відповідний економіко-організаційний механізм) та висококваліфікований менеджмент. Одним із елементів такої стратегії може стати транскордонне (прикордонне) співробітництво.

Термін «транскордонне співробітництво» вперше був введений у 106 Мадридській Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва, в якій *транскордонне співробітництво* визначається як ...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або органами влади, що перебувають під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей [1].

Транскордонне співробітництво (ТКС) означає співпрацю суміжних територій сусідніх держав, тобто визначальною є наявність кордону між співпрацюючими територіями. Не можна говорити про транскордонне співробітництво не сусідніх держав. В основу транскордонних відносин повинен бути покладений не галузевий принцип, як в інших видах співробітництва, а територіальний підхід. Прикордонні зв'язки відрізняють яскраво виражений товарно-грошовий характер, тенденції до децентралізації і більш високий ступінь самостійності низових ланок. Насамперед, варто виходити з того, що прикордонні зв'язки – не самоціль. Вони повинні слугувати одним з факторів переходу господарства регіону від замкнутого типу до відкритого.

Головною метою для всіх регіонів України, які беруть участь у прикордонній співпраці, є створення єдиного економічного простору для спільної діяльності національних підприємств та підприємств сусідніх держав, організація буферних зон на шляху переміщення виробничих ресурсів на внутрішні та зовнішні ринки, розвиток регіональних ринків продукції, забезпечення економічної стабілізації та зростання регіонів [2].

Також метою транскордонного співробітництва є розвиток соціально-економічних, науково-технічних, культурних зв'язків і добросусідських відносин між органами місцевого самоврядування або місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами або органами влади сусідніх держав.

Транскордонна співпраця по обидва боки межі характеризується такими видами діяльності, як екологічне і просторове планування, транспорт і комунікації, економіка і зайнятість, туризм, освіта і культура, а також демографічна політика. Найбільш актуальними аспектами прикордонних досліджень вважаються охорона навколишнього середовища і сільське господарство, хоча саме в цих сферах відбувається зіткнення інтересів територіальних органів влади окремих регіонів.

Багато уваги вивченню проблем та перспектив розвитку транскордонного співробітництва приділяють провідні економісти нашої країни, зокрема О.І. Амоша [2], П.Ю. Беленький [3], В.С. Будкін [4], М.І. Долішній [5], Ю.В. Макогон [6], Н.А. Мікула [7], С.І. Пирожков [8], О.С. Чмир [9], та інші фахівці.

Європейці дійшли висновку, що багато проблем можна успішно вирішувати на регіональному рівні шляхом міжтериторіального співробітництва прикордонних регіонів двох і більше країн. Так виникло нове поняття у міжнародному співробітництві – «єврорегіон», як нова модель територіального-економічного утворення, в якій головна увага в міжнародному співробітництві переноситься на регіональний рівень [10, с. 167].

Єврорегіон – це вища організаційна форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, що мають загальні границі. Його утворення спрямоване на координацію взаємних зусиль і здійснення ними узгоджених дій у різних сферах життєдіяльності відповідно до національного законодавства і

норм міжнародного права для вирішення загальних проблем в інтересах людей, що населяють його територію по обидва боки державного кордону [11, с. 151].

Утворення єврорегіонів відбувається шляхом укладання угод про транскордонне співробітництво між органами місцевої влади транскордонних територій. На цій підставі формуються об'єднання адміністративно-територіальних одиниць муніципального і регіонального рівнів, зацікавлених у спільній реалізації різнопланових проектів у межах даної сукупності транскордонних регіонів.

Розвиток співробітництва на рівні єврорегіонів координує Асамблея Європейських регіонів. Мета діяльності Асамблеї полягає у нівелюванні рівня у сфері економіки, політики, культури тощо, тобто підтягуванні відстаючих регіонів на потрібний рівень.

Україною та її західними сусідами вздовж спільних кордонів були створені: Карпатський єврорегіон (1993 р.), єврорегіон Буг (1995 р.), єврорегіон Нижній Дунай (1998 р.), єврорегіон Верхній Прут (2000 р.). На інших ділянках кордону України протягом 2003 р. створені ще два єврорегіони – Дніпро та Слобожанщина.

У 1998 р. після зустрічі Президентів України, Молдови та Румунії було вирішено створити *єврорегіон Нижній Дунай* у складі Одеської області України, повітів Кагул та Кантемир Республіки Молдови і трьох повітів Румунії – Галац, Тульча, Бреїла (табл. 1). Нормативно-правовою базою для створення цього єврорегіону стала Європейська рамкова конвенція стосовно транскордонного співробітництва [1], Договір про добросусідство і співробітництво між Україною і Румунією, Угода між урядами України та Республіки Молдова про співробітництво прикордонних адміністративно-територіальних одиниць, а також Протокол про тристороннє співробітництво між Україною, Молдовою і Румунією.

До цього часу Одеська область вже мала великий досвід транскордонної співпраці: вона є членом п'яти авторитетних європейських організацій – Асамблеї Європейських регіонів, Робочої Співдружності Придунайських країн (РСПК), Асоціації прикордонних регіонів Європи, Конференції Приморських регіонів Європи і Асамблеї виноробних регіонів Європи.

В даний час існують три об'єктивні причини для успішної роботи придунайського єврорегіону: перша причина – Румунія є членом ЄС; друга – Молдова прагне до моря, що можливо здійснити через єврорегіон; третя – на більшій території Бессарабії (південь Одеської області) фактично немає виробництва, що дає можливість для його організації саме тут.

Таблиця 1

Склад єврорегіону Нижній Дунай

Адміністративно-територіальна одиниця	Територія, тис. км ²	Населення, тис. осіб
Одеська область (Україна)	33,3	2402,0
Повіт Кагул (Молдова)	1,5	123,0
Повіт Кантемир (Молдова)	0,9	67,0
Повіт Галац (Румунія)	4,5	643,0
Повіт Тульча (Румунія)	8,4	266,0
Повіт Бреїла (Румунія)	4,4	403,0
Загалом	53,0	3904,0

У рамках єврорегіону Нижній Дунай передбачається розвиток економічного співробітництва на пільгових умовах, спрощене проходження прикордонних і митних формальностей, створення нових пропускних пунктів, локальних вільних економічних зон тощо. Асамблея Європейських регіонів прийняла рішення фінансувати українську програму щодо збереження унікального природного комплексу – дельти річки Дунаю.

Вигідне географічне розташування Одеської області дозволяє створити додаткову транспортну артерію нафтопоставок із Близького Сходу в Європу. Одеський термінал – складова цієї артерії. Після початку роботи нафтопроводу Одеса – Броди створяться можливості постачання енергоносіїв у країни Західної Європи, а в перспективі дозволить реалізувати ідею Балтійсько-Чорноморського нафтового колектора. Також для України привабливим є проєкт постачань газу з Ірану і Туркменистану через Туреччину в Європу.

Єврорегіон Нижній Дунай є зоною інтересу також через те, що він знаходиться на перехресті чотирьох транспортних коридорів: № 7 та № 9 за Критськими угодами ЄС, а також глобальних коридорів – Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС) та Євразійського транспортно-комунікаційного коридору. На цей фактор варто звернути особливу увагу при плануванні інфраструктури цього регіону.

Проєкт розвитку єврорегіону Нижній Дунай спрямовано на досягнення таких конкретних *цілей*:

- гармонійний і збалансований розвиток економічної діяльності прикордонних районів трьох країн;
- забезпечення однакового рівня зайнятості та соціального захисту населення;
- розвиток і зміцнення місцевого сектора малого та середнього підприємництва;
- підвищення рівня і якості життя в зонах співробітництва;
- розвиток системи надання інформації про можливості прикордонної торгівлі;
- збір інформації про проблеми, які існують у сфері прикордонної торгівлі, і систематичний пошук шляхів їх рішення;
- охорону навколишнього середовища;
- розробку комбінованої стратегії використання сприятливих можливостей, що з'являться внаслідок поновлення судноплавства на річці Дунай;
- розробку комбінованої стратегії з переробки сільськогосподарської продукції;
- розробку комбінованої стратегії розвитку туризму;
- появу життєздатних місцевих організацій, які зможуть продовжити роботу після завершення проєкту.

Сучасні процеси транскордонної інтеграції сприяють появі нових суб'єктів економіки в окремих сегментах товарного ринку, у сфері туризму, відпочинку, охорони здоров'я, спорту. Найголовнішою є проблема ліквідації цілого спектра існуючих у даний час бар'єрів вільного переміщення товарів, послуг, капіталів і робочої сили, забезпечення достатнього технічного рівня комунікацій та інфраструктури, розвитку консультаційних служб (у сфері банківського обслуговування, інформаційних систем) і вдосконалення співпраці у процесі надання послуг з підготовки робочих і таких, що слугують підвищенню кваліфікації, вивченню іноземних мов.

Функціонування єврорегіону Нижній Дунай показало, що спільними зусиллями можна вирішити такі питання, які кожній із сторін окремо були б не під силу, в першу чергу, у зв'язку з великими фінансовими витратами. Це стосується реалізації таких дорогих екологічних проєктів, як «Транскордонне співробітництво у менеджменті та сталому розвитку природоохоронних територій єврорегіону

Нижній Дунай (бюджет проекту – 3 млн. євро), «Придунайські озера, Україна. Стабільне відновлення та збереження природного стану екосистем» (фінансувався програмою TACIS CBC, бюджет – 2,5 млн. євро), «Розробка менеджмент-плану для захисту біологічного різноманіття та сталого розвитку природоохоронних територій євро регіону Нижній Дунай» (бюджет проекту – 241,215 тис. євро). У рамках цих проектів здійснено моніторинг озер та їх водозаборів, створено відповідну технологічну та технічну базу, проведено підготовку місцевих спеціалістів згідно з європейським стандартами; розроблено практичні рекомендації для попередження виникнення екологічних проблем у водах Придунайських озер, практичні рекомендації стосовно поліпшення комерційного рибальства на озерах, розроблено рекомендації щодо реалізації нового проекту «Технічна допомога транскордонному співробітництву з метою менеджменту та сталого розвитку природоохоронних територій басейну Нижнього Дністра» (бюджет проекту – 2 млн. євро).

У вересні 2001 р. було налагоджено поромну переправу Рені – Галац, відкриття якої спростило процедуру встановлення контактів між мешканцями прикордонних регіонів. Окрім цього, була відкрита вантажно-пасажирська лінія Рені – Тульча.

У 2004 р. закінчився проект програми TACIS «Бізнес-інфраструктура Одеської області, євро регіон Нижній Дунай, розрахований на два роки (бюджет – 2 млн. євро). Мета проекту – зміцнення сектора малого та середнього бізнесу в Придунайї у контексті транскордонного співробітництва. У рамках проекту було створено Агентство транскордонного співробітництва «Євро регіон Нижній Дунай, яке сприяє бізнес-структурам, місцевим та регіональним органам влади, недержавним організаціям у реалізації програм та проектів у сфері транскордонного співробітництва.

У 2006 р. розпочато реалізацію проекту «Запобігання надзвичайним ситуаціям і захист від повеней у євро регіоні Нижній Дунай (бюджет – 1 млн. євро). Один із результатів проекту – відкриття наприкінці 2006 р. в м. Ізмаїлі Інформаційно-аналітичного центру з прогнозування та запобігання повеням.

У 2007 р. розпочато реалізацію проекту Програми сусідства Україна – Румунія «Покращення транскордонного співробітництва у сфері інтегрованого управління водними ресурсами в євро регіоні Нижній Дунай. Бюджет проекту – 540 тис. євро, строк на два роки.

Зараз у рамках Робочої співдружності придунайських країн триває робота зі створення судноплавної лінії Відень (Австрія) – Ізмаїл (Україна) з використанням суден Українського Дунайського пароплавства (УДП). Здійснення цього проекту є дуже важливим для подолання наслідків двох військових конфліктів в Югославії.

У зв'язку з цим реалізація проектів створення міжнародних транспортних коридорів і транс'європейської транспортно-комунікаційної межі визначається як чинник, який має інтеграційне значення для країн Європейського континенту.

- 31 березня 2004 р. була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України №428 «Про затвердження Програми комплексного розвитку Українського Придунайя на 2004-2010 роки» [12], згідно з якою якої заходи щодо розвитку ТКС повинні включати:
- розроблення та узгодження на міждержавному рівні порядку спрощеного перетину українсько-румунського державного кордону громадянами України, які мешкають на території євро регіону Нижній Дунай;
- проведення демаркації державного кордону між Україною і Республікою Молдова;
- збільшення кількості пропускних пунктів на українсько-молдовській ділянці державного кордону та забезпечення їх відповідного облаштування згідно з вимогами законодавства;

– сприяння розвитку прикордонної торгівлі в рамках єврорегіону Нижній Дунай.

Акцент у цій Програмі ставиться на будівництві поромного комплексу Ізмаїл – Тульча, а також закінченні будівництва глибоководного судноплавного каналу (ГСК) «Дунай – Чорне море», відсутність якого призводить до необхідності сплати щороку вітчизняними судновласниками близько 1 млн. дол. США за прохід румунськими каналами і негативно позначається на роботі портів Усть-Дунайськ, Ізмаїл і Рені, Ізмаїльського суднобудівного та Кілійського судноремонтного заводів. Відновлення робіт з будівництва каналу викликало бурхливу реакцію з боку Румунії, яка дотепер була монополістом у дельті Дунаю і всіляко перешкоджала реалізації українського проекту.

Поновлення судноплавства по Дунаю перетягне до 60% європейського дунайського вантажопотоку в українську дельту річки. Історично рукави Дунаю, що проходять через територію сучасної України, набагато зручніше румунських водних маршрутів: вони можуть пропускати судна в двосторонньому напрямі цілодобово і цілорічно, тоді як альтернативний хід Румунії, через небезпечну нічну навігацію, працює тільки вдень (табл. 2). Україна також має можливість встановити порівняно низькі (у 2,5 разу нижче, ніж у румунів) тарифи по каналних зборах, що приверне додаткові вантажопотоки.

Ще одним джерелом прибутків буде обслуговування суден українськими морськими портами. У гирлі Дунаю з українського боку розташовані достатньо потужні морські порти – Ренійський, Ізмаїльський і Усть-Дунайський. Запуск каналу на повну потужність дозволить завантажити ці порти. Канал також здійснюватиме позитивний вплив на розвиток депресивної південно-західної частини Одеської області, в якій немає крупних промислових підприємств, а весь бізнес пов'язаний з морегосподарською діяльністю.

Кожен напрям співпраці слід розвивати виходячи з основоположних принципів українсько-молдовсько-румунського співробітництва, що визначають процедури реалізації спільних домовленостей в стратегічному і тактичному плані. Гармонізація транскордонних операцій, особливо в процесі формування *Концепції програми розвитку транскордонного (прикордонного) співробітництва* в єврорегіоні Нижній Дунай, спирається на локальні і регіональні програми із стабілізації екологічної ситуації, захисту навколишнього середовища, культурної спадщини та інфраструктурного забезпечення. Конкретні елементи такої Концепції повинні включати наступні напрямки:

1. Природоохоронна діяльність.

- 1.1. Проекологічні заходи: кардинальна зміна відносин до екологічної стабільності, обмеження щодо забруднення повітря і води на території єврорегіону Нижній Дунай, реалізація спільних екологічних проектів.
- 1.2. Економіка водного господарства: нівелювання взаємного забруднення поверхні води, в першу чергу, за рахунок впровадження муніципальних очисних систем у сфері промислового і сільськогосподарського виробництва, зниження негативних результатів діяльності в пріоритетних напрямках, обмеження використання мінеральних і непоновлюваних ресурсів.
- 1.3. Відходи виробництва: обмін інформацією про форми і принципи ліквідації викидів у навколишнє середовище, створення загальної скоординованої системи моніторингу за станом навколишнього середовища.

Таблиця 2

Діюча система каналів сполученням Дунай – Чорне море

Назва (приналежність)	Введений в експлуатацію, рік	Загальна протяжність, км	Глибина, м	Умови проходу суден	Вартість будівництва, млрд. дол. США	Вартість експлуатації в рік, млрд. дол. США
Суліньський (Румунія)	1858	63	7	Односторонній рух, тільки в світлий час доби	Немає даних	1,5
Черноводе – Констанца – Південь (Румунія)	1984	64,2	7	Односторонній рух, тільки в світлий час доби, два шлюзи	2	2,8
Меджидія – Новодарі (Румунія)	1988	26	7	Односторонній рух, тільки в світлий час доби	1,5	2,8
Канал Святого Георгія (Румунія)	Будується з 1980-х років	121	7	Немає даних	7	Немає даних
Дунай – Чорне море (Україна)	Будується	172,36	До 7,2, зараз 5,5	Цілодобовий двосторонній рух	0,1	0,0025

* За даними державного підприємства «Дельга-Лоцман»

2. Комунікації і технічна інфраструктура.
  - 2.1. Прикордонні переходи: спрощення процедур і збільшення числа прикордонних переходів, комплексне технічне забезпечення прикордонних переходів, розвиток нових видів послуг при одночасному якісному вдосконаленні тих, що вже існують.
  - 2.2. Транспортні комунікації: якісна зміна умов використання автомобільних шляхів та залізничних колій, усунення негативного впливу від використання транспортних комунікацій на екологічну обстановку.
  - 2.3. Енергетика: вдосконалення подачі електроенергії і палива в регіон, диверсифікація джерел енергії із сусідніх (прикордонних) територій.
  - 2.4. Телекомунікації: розширення зони обслуговування телевізійних передаючих пристроїв, мінімізація тарифів на прийом телесигналу на прикордонних територіях.
3. Соціально-економічний розвиток.
  - 3.1. Відродження прикордонних адміністративних одиниць з точки зору збільшення населення, розвитку економічної і технічної інфраструктури, зміна зовнішнього вигляду рекреаційних територій.
  - 3.2. Соціальна інфраструктура і культурна співпраця: створення фінансових і правових умов, сприяючих спільному розвитку об'єктів соціальної інфраструктури, включаючи охорону здоров'я, систему вищої і середньої освіти і культуру.
  - 3.3. Туристсько-рекреаційний комплекс: функціональне оновлення малих і середніх туристичних комплексів, створення нових, екологічно нешкідливих об'єктів для відпочинку, формування і використання загальної системи розповсюдження інформації, реалізація спільних проєктів розвитку «зеленого» туризму і традиційних туристичних маршрутів, концептуальна підготовка і реалізація транскордонних туристичних маршрутів.
  - 3.4. Ринок праці: інформація про економічний розвиток, створення загальної системи забезпечення ринку праці кваліфікованими кадрами за допомогою розвитку малих і середніх підприємств проєкологічного напрямку, реактивація процесу реструктуризації, відмова від розгляду транскордонних регіонів тільки як територій.
4. Організаційна і правова співпраця: укладення двосторонніх угод між окремими муніципальними утвореннями в частині торгівлі товарами, забезпечення ринку праці, інформації, капіталу, системи санітарного захисту і суспільної безпеки, досягнення домовленостей з питань транскордонної спонсорської допомоги, законного використання прав власності на нерухомість, забезпечення прав вільного володіння і розпорядження, переваг інвестування капіталу в розвиток підприємств на сусідній території.

На жаль, транскордонна співпраця стримується недосконалістю українського законодавства. Румунія, наприклад, прийняла Закон «Про регіональний розвиток», який багато в чому відповідає стандартам ЄС. Українські ж закони у сфері регіональної політики, такі як Закон України «Про транскордонну співпрацю» і «Про стимулювання розвитку регіонів», мало що додали до вже існуючої законодавчої бази. Крім того, на транскордонну співпрацю негативно впливає і політична нестабільність у країні.

Специфічність суті і особливого місця прикордонних регіонів у національній макроекономічній системі визначається наступними їх якостями:

- прикордонні регіони забезпечують транскордонний рух товарів в умовах розширення лібералізації світової торгівлі;
- прикордонні регіони виконують контактні і бар'єрні функції під натиском динамічно зростаючої міжнародної міграції чинників виробництва, що, у свою чергу, є проявом загальносвітових тенденцій глобалізації соціально-економічного життя нації;
- загальносвітовою тенденцією є правове насичення повноважень місцевих органів влади, зокрема, в сфері зарубіжних країн, яка безпосередньо проступає саме в прикордонних регіонах.

З метою поглиблення співробітництва між країнами, що розташовані в прикордонні, у т. ч. і в межах єврорегіону Нижній Дунай, пропонуємо:

- урядам країн, зацікавлених у транскордонному співробітництві, прискорити розгляд і прийняття законодавчих актів щодо відкриття вантажопасажирського поромного комплексу Ізмаїл – Тульча як основної ділянки транспортного коридору країн – членів ЧЕС;
- завершити будівництво державного судноплавного каналу «Дунай – Чорне море», а також мосту через Дністровський лиман;
- розглянути та прийняти до реалізації взаємовигідні моделі транспортного обслуговування через порт Рені з можливістю спільного використання його перевантажувальних комплексів, які в цей час завантажені на 30% проектною потужності;
- з метою збільшення вантажообігу між південним регіоном України і Румунією вирішити питання про організацію руху вагонів з перестановкою колісних пар на станціях Рені і Галац;
- створити промислово-фінансові групи між суб'єктами господарювання країн, що беруть участь у прикордонній співпраці;
- взаємно залучати інвестиції в пріоритетні напрямки підприємницької діяльності прикордонних областей;
- вирішувати питання про митні пільги при обміні сільгосптехнікою, технологіями, кормами, іншою продукцією, що використовується в сільському господарстві;
- створювати спільні підприємства з переробки, збереження, пакування, фасування, транспортування сільськогосподарської сировини і продукції;
- створити нові конкурентоспроможні виробництва з випуску високо рентабельних видів продукції, розробляти й реалізовувати міжрегіональні проекти взаємопоставок;
- удосконалювати співробітництво в науково-дослідних і проектно-конструкторських розробках, що стосуються спільних інвестиційних програм у різних галузях народного господарства.

Транскордонне співробітництво відіграє провідну роль як фактор процесу європейської інтеграції і створення Європи без внутрішніх кордонів. Цей аспект обов'язково повинен бути врахований у розробці концепції інтеграції України в ЄС.

З огляду на входження восьми країн Центральної і Східної Європи в ЄС у 2004 р. та двох – у 2007 р., фактор наявності єврорегіонів на кордоні з таким інтеграційним угрупованням, як ЄС-27, не може не позначитися на рівні економічного розвитку як українських прикордонних областей, так і всієї країни в цілому, а також однозначно буде позитивним моментом, пов'язаним з ініціативами України щодо перспективного вступу до ЄС.

Список використаних джерел

1. Европейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. – 35 с.
2. Амоша О. Особливості розвитку прикордонного співробітництва промислового регіону // Економіст. – 2003. – №9. – С. 28-30.
3. Беленький П.Ю., Мікула Н.А. Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні // Регіональна економіка. – 2001. – №3. – С. 61-73.
4. Будкін В.С., Петренко З.О. Загальнодержавні та децентралізовані аспекти адаптації європейського досвіду регіонального транскордонного співробітництва // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіон. політика: досвід ЄС та його адаптація до умов України (Зб. наук. праць). Вип. 5 (XLIII). В 3-х ч. / НАНУ. Ін-т регіон. досліджень. – Ч. II. – Львів, 2003. – С. 23-31.
5. Долішній М., Беленький П. Транскордонне співробітництво регіонів у контексті інтеграції України в ЄС // Зб. наук. праць уч-ків конф. «Проблеми економічної інтеграції України в ЄС: теорія і стратегія». – Вип. 2. – 1996. – С. 115-119.
6. Макогон Ю.В., Ляшенко В.И. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества: Монография, изд. 2-е, исп. и допол. – Донецк: ООО «Юго-Восток, ЛТД», 2003. – 512 с.
7. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: Монографія. – Львів: НАН Ін-т регіональних досліджень України, 2004. – 395 с.
8. Пирожков С.І. Актуальні питання міжрегіонального і прикордонного співробітництва України і Росії // Стратегічна панорама. – 2001. – №3-4. – С. 55-65.
9. Чмир О.С. Перспективи регіонального розвитку через міжрегіональне та транскордонне співробітництво // Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. Зб. наук. пр. Ч. III. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – С. 558-562.
10. Школа І., Бабінська О. Єврорегіон як модель прискореного розвитку прикордонної території в рамках транскордонного співробітництва: досвід Росії // Регіональна економіка. – 2003. – №2. – С. 167-179.
11. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / Київ. Центр інституту Схід-Захід; За ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2000. – 171 с.
12. Постанова КМ України від 31 березня 2004 р. №428 «Про затвердження Програми комплексного розвитку Українського Придунайя на 2004-2010 роки» // Урядовий кур'єр. – 2004. – №84. – С. 11-14.

Кухарская Н.А. Организация и развитие трансграничного сотрудничества в еврорегионе «Нижний Дунай».

Рассматриваются понятия «трансграничное сотрудничество» и «еврорегион». Конкретизированы цели создания еврорегиона «Нижний Дунай». Предложена Концепция программы развития трансграничного (приграничного) сотрудничества в рамках еврорегиона «Нижний Дунай».

Ключевые слова: трансграничное (приграничное) сотрудничество, еврорегион, приграничная деятельность, еврорегион «Нижний Дунай», концепция программы развития трансграничного сотрудничества.

Kukharska N.O. Organization and Development of Transfrontal Relations in the European Region «Lower Danube».

Such concepts like «transfrontal relations» and «Euroregion» are examined in the article. The aims of creation of the European region «Lower Danube» are specified. Conception of the program of development of transfrontal relations is offered in the framework of the European region «Lower Danube».

Key words: transfrontal relations, Euroregion, border-line activity, European region «Lower Danube», conception of the program of development of transfrontal relations.

Надійшло 24.12.2007 р.

УДК 330.341.42:339.924(477)

В.В. Панн

Структурна трансформація економіки України у контексті євроінтеграційних процесів

Досліджено стан та перспективи розвитку вітчизняної економіки в контексті процесу інтеграції до Європейського Союзу. Зокрема досліджено стан та тенденції зовнішньоекономічних зв'язків України, виокремлено їх переваги та недоліки. На основі проведеного аналізу запропоновано напрями структурування вітчизняної економіки відповідно до вимог ЄС, з метою активізації євроінтеграційних процесів України.

Ключові слова: економіка, структура, інтеграція, глобалізація, процес, зовнішньоекономічна діяльність, світове господарство, інвестиції.

Однією із закономірностей світового розвитку є розгортання інтеграційних процесів, які посилились на зламі тисячоліть, поєднуючись одночасно з дезінтеграційними тенденціями. Значним є вплив міжнародних інтеграційних процесів не лише функціонування регіональних міжнародних систем і становлення нового міжнародного порядку, а й на існування окремих суспільств та держав, їхню внутрішню політику, на щоденне життя людей.

У загальному розумінні інтеграція (від лат. слів *integer* – цілий та *integratio* – відновлювати, поповнювати) означає поєднання в ціле окремих частин, елементів, які набувають деяких ознак цілого, а отже, – функцію систем. Як цивілізаційне явище, вона пов'язана з прагненням до впорядкованості суспільних відносин та людського соціуму загалом.

Сучасні міжнародні інтеграційні процеси розвивались у контексті процесів глобалізації і є одним з її виявів. Тому цивілізаційними і об'єктивними передумовами сучасних інтеграційних процесів є розвиток міжнародного поділу праці, міжнародної господарської кооперації і загалом посилення процесів взаємозалежності та тенденцій до організованості та впорядкованості на рівні глобальної світової системи.

© *В.В. Панн*, 2008.